

სისხლიანი რეპრესიების კვლევაკვალ

მსოფლიო ისტორიაში არ გაგონილ ტირანიადაა წოდებული რეპრესიები, რომელიც 70 წლის მანძილზე თანმიმდევრულად მძვინვარებდა. ჩვენი საზოგადოება დანტერესებულია ამ რეპრესიების შესახებ მეტი ითქვას და დაიწეროს, რათა მომავალმა თაობამ იცოდეს წარსულის სინამდვილე. ამასთან დაკავშირებით შევხვდით რეპრესიამოვლილ ჩვენს თანამემამულეს ბატონ იორდანე წულასს და ვთხოვეთ ეამბნა ამ საკითხთან დაკავშირებით: მან გადმოგვცა ვრცელი მოგონება, რომელსაც გაგრძელებით შემოგთავაზებთ.

რო არ არის, ჩვენი ოჯახი უამისოდაც ვირჩენთ თავს, მინდა ხალხს მოეხმარო და რას იტყვიოთ.

ბაბუაჩემი გახარებული წამოდგა და თქვა: ამ ფულებით ეკლესიას დავხურავ და სკოლას შევკეთებო.

ოდეთ ერთის მხრივ სოფლის გლეხების შეკავშირებულ და აქტიურ მოქმედებას, მეორეს მხრივ მაშინდელი საბჭოს მდივანს, ამავე სოფლის შვილს სიმონ მიეშვილს, იგი არ იყო მიითებეს ბრმად შემსრულებელი. ის კანონზომიერების ფარგლებში ყურადღებას აქცევდა და მხარს უჭერდა გლეხების სამართლიან მოთხოვნებს. ასეთი მუშაობა მას „დაუფასეს“, მოატარეს ციმბირი.

ეკლესია დარჩა დაურღვეველი, მაგრამ თურმე მას უარესი ელოდა. ერთ ბნელ ღამეს, როცა სოფელს ეძინა, ეკლესიას ცეცხლი გაუჩნდა. ცეცხლი დაინახა ლუბა დავითის ასულმა მიეშვილმა. ქალიშვილი არ დაიბნა. ივარდა ეკლესიის სამრეკლოზე და ზარების რეკვა ატეხა. სოფელმა გამოიღვიძა, ყვილა იქლეისის ეზოში გაჩნდა.

ხალხმა დაბეჯითებით იცის, რომ ცეცხლის წამკიდებლები იყვნენ ის ხალხი ეკლესიის დარღვევისათვის თავს რომ დებდნენ. ცეცხლის კვალი დღესაც კარგად ემჩნევა წაბლის ხის კედლებს ეკლესიის უკანა მარცხენა კუთხეში.

მამაჩემს ადრე ფილტვების ანთება ჰქონია მოხდილი და ექიმები ურჩევდნენ წალვერში ევლო ყოველ ზაფხულს. მან

ერთ ზაფხულში მართლაც დასვენა წალვერში. შემდგენისათვის კი რკინიგზის სამმართველოში ითხოვა სამუშაოდ ბორჯომში გადაყვანა.

ბორჯომში გადასვლამდე პავლეს შეხვედრია ძველი ბოლშევიკი ვანო სტურუა (ისინი ხომ მეზობლები და მეგობრები იყვნენ), რომელსაც უთქვამს, ჩვენს პარტიაში შემოდით. მამაჩემს უბასუხია: „გუშინ მენშევიკი ვიყავი, დღეს ბოლშევიკი გავხდი, შენც არ მოგიწონებო. მე მიგულვე უღალატო ამხანაგად, ვიმუშავე ერთგულად, არ ელოდეთ ჩემგან თქვენს საწინააღმდეგო მოქმედებას ან აგიტაციასო. ვანოს უთქვამს: ვიცი, შეასრულებ შენს ნათქვამს, მაგრამ მაშინ შენ სამტრედია უნდა დატოვო დროებით მაინცო, რადგან შენ იყავი მენშევიკური მთავრობის დამფუძნებელი კრების წევრი სამტრედიიდანო, ამიტომ შენ აქ ტყუილა რომ გაიარო რკინიგზის მუშებთან და გლეხებთან, სიტყვაც რომ არ დაძრა, ეს იქნება მაინც ჩვენდამი საწინააღმდეგო აგიტაციაო. მამაჩემს დაუმშვიდებია: მე მაინც გადავდივარ სამუშაოდ ბორჯომში და ასე დაცილებიან ერთმანეთს.

(გაგრძელება იქნება)

იორდანე წულასი

ბაბუაჩემი წულასი

1937 წლის ზაფხულში სტუდენტები საწარმოო პრაქტიკაზე ვიყავით ხარკოვში, ელექტრომექანიკურ ქარხანაში. გცხოვრობდით ინსტიტუტის დაქირავებულ ბინებში. ბინები ქალაქის ცენტრიდან ცოტა შორს იყო და ამიტომ კინოთეატრებს მაინც და მაინც ვერ ვესწრებოდით. არც გუხეობა-განწყობა გქონდა. არც ვინაიდან მიმ

რეს ის ყოფილა ხალხის მტერი და ჩემი მტერი ის ყოფილა ხალხის სისხლის მსმელი და ჩემი სისხლის მსმენელიო. მასხოვს ინსტიტუტში ასეთი მძიმე სიტყვები ათქმევინეს კრებაზე ერთ ამხანაგს საკუთარ ძმაზე, იმ ძმაზე, რომელიც მას ზრდიდა. ამის გამო ამხანაგებმა ტირილი ვერ შევიკავეთ.

მამაჩემი სიხარულით დაეთანხმა. ბაბუა იყო უადრეადღეთის მორწმუნე, წერა-კითხვის უცოდინარი გლეხი, მაგრამ თავისი ზეპირი განათლებით, სისპეტაკით და მართმსაჯულობით ითვლებოდა სოფლის თავკაცად. საჭირო საბუთებზე ხელის მო

ჩვენი გაზეთის პირველ ნომერში რუბრიკით „სისხლიანი რეპრესიების კვლევაკვალ“ დაიბეჭდა. 80-იან წლებში ჩვენს რაიონში არსებული უსამართლობისა და ძალადობის ზოგიერთი ფაქტები აღნიშნულმა მასალებმა მკითხველთა აღშფოთება და გამოხმაურება გამოიწვია. საზოგადოება მოითხოვს პასუხს ავგომ ამ სისხლიანი ისტორიის „გმირებმა“. რედაქციაში შემოდის უამრავი წერილი რეპრესირებული

დების შეუწუხებია ისიღორე გეგუჩაძე, რომელსაც თვისი თანასიღორელი ბრალს დებს უღანაშუალო ადამიანების დაღუპვაში და ითხოვს დამატებით დეტალურ ინფორმაციას ღდების მიმართ. რედაქციაში უნდა არ ვახლოვდეთ სეპარატისტულ ორგანო, ანდა რა ვაქმნიან სეპარატორი, როცა ჩვენს ბელთაა გორმალაში მცხოვრებთა უამრავი განცხადებები და პატიმართა მიერ ოჯახში

1937 წლის ზაფხულში სტუდენტები საწარმოო პრაქტიკაზე გაიყვანა ხარკოვში, ელექტროტექნიკური ქარხანაში. უკვე გლობალი ინსტიტუტის დაქირავებულ ბიზნესში. ბიზნესი ქალაქის ცენტრიდან ცოტა შორს იყო და ამიტომ კინოთეატრებს მაინც და მაინც ვერ ვესწრებოდა. არც გუბებია-განწყობა გვეძინა და კარგი, ენაიდან მიმდინარეობდა მასიური დაპატიმრებები, რასაც ხალხის წმენდას ეძახდნენ მანქანებისაგან. მოსახლეობა და ქარხნის მუშა-მოსამსახურეებიც უგუნებოდ იყვნენ. ვიცოდით, უკრაინელები კარგი სამეგობრო ხალხი იყო, მაგრამ რატომღაც ცუდად გვიყურებდნენ. განსაკუთრებით ქართველებს. ამის მიზეზს ჩვენ პირველად ვერ მივხედით. თურმე მათ ეგონათ რომ დაპატიმრებები მარტო რუსეთში ხდებოდა. მათი აზრით ჩვენ კი ქართველებს სტალინი გემთარველებდა. ეს რომ გავიგეთ, დავარწმუნეთ ისინი, რომ პირიქით, საქართველოში პროცენტულად უფრო მეტი იყო დაპატიმრებული ვიდრე სხვაგან. მაგალითად ჩვენს ინსტიტუტში ორი დირექტორი ჯერ ვაშაყაძე, შემდეგ მისი შემცვლელი გვარჯალაძე უკვე დაპატიმრებული იყვნენ. დაპატიმრებული იყო აგრეთვე რესპუბლიკაში ზეირი უსუსუსიშვილი პირი და სხვა უთვალავი რიცხვითი თუ უბრალო ადამიანი. ერთი კი იყო. ხარკოველები თუ ქართველები თითქმის ყველა დაპატიმრებულში აშკარა უსამართლობას ვხვდებოდით. ეს მხოლოდ იგარანობაა. თქმა კი არაფრის არ შეიძლებოდა. პირიქით თუ შენს ახლობელს ან ოჯახის წევრს დაიპატიმრებენ, უნდა გითქვას: „შინსახვითი ტყუილა არავის დაპატიმრებს, რაკი დაპატიმ-

რეს ის ყოფილა ხალხის მტერი და ჩემი მტერი. ის ყოფილა ხალხის სისხლის მსმელი და ჩემი სისხლის მსმელი.“

მასხოს ინსტიტუტში ასეთი მძიმე სიტუაცია ატმოსფეროს კრებაზე ერთ ამხანაგს საკუთარ ძმაზე, იმ ძმაზე, რომელიც მას ზრდიდა. ამის გამო ამხანაგებმა ტირილი ვერ შევიკავეთ. პრაქტიკიდან დავბრუნდი. ჩამოვედი შრომბლებთან სამტრედიის რაიონში, სოფელ ხუნჯულაურში. დამხვდა დაპატიმრებული მამა, პაველ ლუკას ძე წულაია და საბოლოოდ დავრწმუნდი ამ დაპატიმრებების უსამართლობაში. მამაჩემი ადრე მენშევიკი ყოფილა, მაგრამ მერე რა? ეს არ უნდა ყოფილიყო დაპატიმრების საფუძველი. მამაჩემს დამთავრებული ჰქონდა თბილისის სახელოსნო სასწავლებელი, მუშაობდა რკინიგზაზე მემანქანედ, თბილის-სამტრედიის ხაზზე, მონაწილეობდა მეფის მთავრობის წინააღმდეგ რევოლუციონერ მოძრაობაში. 1907 წელს იყო დელეგატი საქართველოდან ლონდონში. საქართველოში მენშევიკური მთავრობის დროს იყო დამფუძნებელი კრების წევრი, საკონსტიტუციო კომისიის წევრი, რკინიგზის ტრანსპორტის საგზაო კომისიის თავმჯდომარე, როგორც რკინიგზის მუშაკი. როცა საქართველო გასაბჭოვდა და მენშევიკების მთავრობა ემიგრაციაში წავიდა, მამაჩემი მათ არ გააყოლია. სამშობლოში ყოფნა ირჩია. მოვიდა ოჯახში. მასხოს მოიტანა ბევრი ფული (ალბათ მენშევიკების მთავრობამ უკანასკნელი და გაძლიერებული ხელფასი დაარიგა) და აწყო მაგიდაზე, დაუძახა ბაბუაჩემს, დედაჩემს და თქვა: ეს ფულები ჩვენთვის საჭი-

რებაა. მამაჩემი სიხარულით დაეთანხმა.

ბაბუა იყო უადრესად ღვთისმოსიანი. წერა-კითხვა, ცეროლინარი გლეხი, მაგრამ თავისი ზეპირი განათლებით, სისპეტაკით და მართმსაჯულობით ითვლებოდა სოფლის თავაკად.

საჭირო საბუთებზე ხელის მოწერის ნაცვალად ჯვრებს უსვამდა ხოლმე. მან მართლაც ამ ფულებით ეკლესია და სკოლა შეაკეთა. ასეთი ამაგისათვის ბაბუაჩემი 1921 წელს როცა გარდაიცვალა, სოფელში შიგ ეკლესიაში დაკრძალა.

ეკლესიას 1932 წელს ვაირევოლუციონერებმა ცეცხლი წაუკიდეს.

იმ ხანად რაიონში თითქმის ყველა ეკლესია დაარღვიეს, გამოწილეს შორის აღმოჩნდა ჩვენი, — ხუნჯულაურის ეკლესია. რადგანაც გლეხებმა იმ ვაიკომუნისტებს სასტიკი წინააღმდეგობა გაუწიეს. ეკლესიების დარღვევის აქტიური მომხრე და მონაწილე იყვნენ ზოგი პარტიულები და განსაკუთრებით „მგზნებარე“ კომკავშირელები. მათი აზრით კომუნისტების აშენებისათვის ეკლესიების მოსპობა იყო საჭირო. ამ აქტიურობით ისინი ერთგულებას უმტკიცებდნენ პარტიას. ამიტომაც მათ და გლეხებს შორის სოფელ ხუნჯულაურში გაჩაღდა ბრძოლა. გლეხები ამბობდნენ ეკლესია საჭიროა თუნდაც იმიტომ, რომ ცუდ ამინდში შიგ მიცვალებულს დავასვენებთ, საპატიო მიცვალებულებს პანაშვილს გადავუხდით და სხვაო. ამასთანავე ეს არის სიტორიული ძეგლი და დარჩეს მომავალ თაობასო.

გლეხებმა გაიმარჯვეს. ხუნჯულაურის ეკლესია დანგრევას გადაურჩა, ამას უნდა ვუმადლო-

ჩვენი გაზეთის პირველ ნომერში რუბრიკით „სისხლიანი რეპრესიების კვალდაკვალი“ დაიბეჭდა.

არსებული უსამართლობისა და ძალადობის ზოგიერთი ფაქტები, აღნიშნულმა მასალებმა მკითხველთა აღმფრთხილება და გამოხმაურება გამოიწვია, საზოგადოება მოითხოვს პასუხს აკონ ამ სისხლიანი ისტორიის „გმირებმა“. რედაქციაში შემოდის უამრავი წერილი რეპრესირებული მოქალაქეებისაგან, რომლებიც ვაწვდიან მრავალ მამხილებელ მასალას ამ საქმეებთან დაკავშირებით. ჩვენს მიზანშიც ეს არის — ფარდა აიხადოს დღის სინათლეზე გამოჩნდეს ყველა ის, ვინც უდანაშაულო ადამიანთა სისხლშია გასერილი.

განსაკვირვებელია, რომ ასეთ სისხლში გასერილი პიროვნებები ახლაც ცდილობენ ბოროტების კვლის დამალვას. ვახტანგ მსხილაძის განცხა-

დებს შეუწუხებია ისილორე გიგუჩაძე, რომელსაც თავის თანასოფელში ბრალს დაეს უდნაშაულოდ დასაბუთებულად ჩვენთვის უცნობი მამართ, რედაქცია რა თქმა უნდა არ განხილავს საგამომძიებლო ორგანო, ანა რა გამოვლინა საქმე, როცა ჩვენს ხელთაა გორმადალში მცხოვრებთა უამრავი განცხადებები და პატიმართა მიერ ოჯახში გამოგზავნილი წერილები, რომლებშიც თითქმის ყველგან ფიგურირებს ისილორე გიგუჩაძის გვარი და სახელი.

გთავაზობთ ერთ-ერთ განცხადებას, რისი დაბეჭდაც გამოიწვია ისილორე უკანონო თავის მართლებამ.

თუ ეს განცხადებაც არ დააკმაყოფილებს ი, გეგუჩაძეს, ჩვენ ვავარძლებთ სხვა მოქალაქეთა განცხადება ჩვენების გამოკვეთებას.

აკადემოსაგონარი № 37

ლამით კარებზე დაბრახუნებამ ზეგე წამოგვყარა. მამამ კარები გააღო. შემოვივინდნენ ფორმიანები და მამა წაიყვანეს, რაღაც გაუგებრობა და მალე დავბრუნდებით, თქვა წასვლისას მამამ. ჩვენ ტირილის მეტი რა შეგვეძლო. გარდა მამაჩემისა იმ დამეს ჩვენი, მსხილაძე წაიყვანეს, ი. მსხილაძე, შ. მსხილაძე, ბ. მსხილაძე, მ. მსხილაძე, ს. მსხილაძე, ს. ჩაჩია.

დაიცალა კუთხე, სოფლის მწუხარებას სასწავლო არ ჰქონდა.

ჩემი ძმა, ალექსანდრე, იმ დროს თბილისში სწავლობდა, ეს რომ გაიგო ჩამოვიდა. საღამოს ისილორე გეგუჩაძის მოგზავნილი გოგო მოვიდა და ჩემს ძმას ჰკითხა, როდის მიდინარო. მეორე დამეს ისევე გიგუჩაძე იგივე ფორმიანები და დედას ფეხებთან მწოლი 16 წლის ალექსანდრეც წაიყვანეს. უბედურებას უბედურება დაემატა. იმ დღეებში დაპატიმრეს კიდევ ვახტანგ და გრიგოლ მსხილაძეები.

ხელწერას რომ ვერ დაუბეჭდივდნენ. ეგვიტანის, ამბობდნენ რომ სხვას დააწერინებდნენ. შეამოწმეს ჩემი ნაწერი, რა თქმა უნდა, ვერ დალანდებენ უარი უთხრა, — უსაფუძვლოდ ვერ გავრიცხავო.

ამტყიცეს, ამიტომ მოინდომეს ჩემი სკოლიდან გარიცხვა. მე შიშის საკამათების საშუალო სკოლის VIII კლასის მოსწავლე ვიყავი. მაგრამ ვერ შესძლეს, დირექტორმა (გრიგო კა-დედა ზორად ქუთაისის ციხეში დადიოდა, მე სახლში მეზობლის გოგონასთან ერთად ვიძინებდი, მაგრამ სად იყო ძილი? — ღამით ვიღაც კედლებზე ჯერ აკაკუნებდა, მერე ბრახუნს ატეხდა. ჩვენ შიშით ვუღვაბეთქილები მთელი დამე ვკაცალვდით. ასე გვაწიოკებდნენ ყოველმხრივ. გადასახლებიდან გამოგზავნილი წერილებში ჩემი ძმა სულ იმას კითხულობდა, რას მერჩოდა ისილორე ბე-ბუჩაძემ, გორმადალში გავლა რომ მომისპოო.

როგორც შემდგომ გავიგეთ ამ ბიჭებს აბრალდებდნენ მუქარას, მამების დაპატიმრების გამო, თითქოს ისილორეს უპირებდნენ მოკვლას.

ბრალდებას ასე თხზავდნენ: თვითონვე დაწერდნენ წერილებს, დაახტავდნენ კუბოებს, გვირგვინებს და საფოსტო ყუთში ჩაადებდნენ თავიანი მისამართზე და როცა იმ წერილებს მიიღებდნენ, მილიციაში მიარბენინებდნენ.

დიდხანს მოლოდა იმედიანი წერილები, ჩვენი სიბრძლე არ დაიკარგება და გაგვანათავისუფლებენო, მაგრამ წყუელმა ომმა ეს იმედიც წაგვართვა.

საბოლოოდ კი გაამართლეს მამაც და ძმაც, მაგრამ რა? ომის ეერიოდში მათი გზა-კვლი დაიკარგა, არავინ იცის მათი საფლავი.